

Nya bidrag till Södermanlands Hieracium-flora.

Af GUST. O. A: N MALME.

I tvenne smärre meddelanden i denna tidskrift (för 1890, pag. 88 och följ., samt för 1891, pag. 178 och följ.) har jag lemnat några notiser om Hieracium-vegetationen i en del af sydvestra Södermanland. Dervid fästades dock afseende blott vid *Hieracia vulgata* och särskildt vid de former af dessa, dem jag haft tillfälle att iakttaga i naturen på flera lokaler och som i mina samlingar förelågo i så fullständiga herbarieexemplar, att jag kunde identifiera dem med af rektor S. ALMQUIST och amanuensen H. DAHLSTEDT då urskilda "underarter" eller vågade beskrifva dem som nya. När jag sommaren 1892 för lång tid lemnade fosterlandet och då hade klart för mig, att jag på flera år ej skulle blifva i tillfälle att egna denna intressanta växtgrupp någon uppmärksamhet, afyttrades min samling till Riksmuseets Botaniska afdelning, och afseende har fästats vid densamma vid utarbetandet af de sista delarne af H. DAHLSTEDTS "Bidrag till sydöstra Sveriges Hieracium-flora".

Genom nämnda arbete af DAHLSTEDT har hieracilogien i vårt land tagit ett jettesteg framåt. Mångåriga studier i naturen och undersökningen af de rikhaltigaste samlingar af *Hieracia* från det område, han behandlade, hade gifvit författaren en framstående kännedom om detta svåra, polymorfa slägte och satt honom i stånd att lägga en grund för dess studium — i synnerhet hvad *Hieracia vulgata* beträffar — som nog icke snart skall rubbas.

Ett par af de bestämningar, jag i nämnda uppsatser publicerade, visade sig ej hålla provvet inför DAHLSTEDTS granskning. Rörande några har jag nu kommit till en annan uppfattning, och till de då omnämnda formerna kunna läggas några, som senare bestämts eller urskilts eller som först sistförflutna sommar iakttagits. För att sålunda komplettera hvad jag då meddelade om traktens *Hieracia vulgata*, ber jag få lemna följande notiser, hvarvid jag också vill nämna några ord om en del *Piloselloidea* ¹⁾.

På en vederläggning af de anmärkningar, som framställts och framställas mot den moderna hieraciologien och dess uppställande af talrika arter och underarter, är här icke platsen att utförligare ingå. Endast det må framhållas, att för så vidt jag har mig bekant, ingen af de många, som i vårt land under de senaste åren börjat allvarligt undersöka detta släkte i naturen, betviflar, att enda sättet att här komma framåt, är ett skarpt särskiljande af de lägre systematiska enheterna. I en eller annan detaljfråga, om en eller annan form, kunna ju ändå meningarna vara delade. Icke må det heller förvåna att flera af de urskilda "underarterna" hafva en snävt begränsad geografisk utbredning. I det afseendet står släktet *Hieracium* ingalunda ensamt. Det är ju, såsom för länge sedan framhållits af bland andra CHARLES DARWIN, i allmänhet utmärkande för mångformiga släkten eller grupper.

¹⁾ Jag begagnar i det följande de namn, som användts af ALMQUIST, DAHLSTEDT och STENSTRÖM. Några af dessa måste visserligen, såsom redan förbrukade inom släktet, gifva vika för nya. Sådana äro t. ex. *ciliatum*, som af WILLDENOW användts för en art, som numera hänföres till *Crepis*, och af FARKAS VUKOTINOVIC för en till *Andryaloidea* hörande form, och *sagittatum*, som af LINK och HOFFMANSEGG användts för en portugisisk *Hieracium*-art. Men jag anser icke denna lilla uppsats vara platsen för en omdöpfung af hos oss redan länge under de gamla namnen kända former.

Att de skiljaktigheter, som förefinnas mellan de som arter eller underarter uppställda Hieraciumformerna, icke, åtminstone direkt och på relativt så kort tid, framkallats genom inverkan af yttre faktorer — såsom olika belyningsförhållanden, olika fuktighet, olika jordmån — framgår otvetydigt af de odlingsförsök, som anställts icke blott utomlands, särskildt i München af NÄGELI, utan äfven i icke ringa skala här i Sverige, i Bergianska trädgården i Stockholm. Och vid dessa försök har man ingalunda nöjt sig med att inflytta spontant växande individ i trädgården, utan man har också begagnat sig af frösädd. Att de individ, som komma till utveckling på bördig trädgårdsjord, i afseende på frodighet ofta skola afvika från de i ängsbackar växande, är ju ingenting annat, än hvad man kan vänta sig. Men i synnerhet beklädnaden och bladens tandning visa, såsom redan ofta framhållits, den största konstans. Med afseende på förmågan att lämpa sig efter andra yttre förhållanden, att uthärda i trädgården, förhålla sig de olika arterna ofta rätt olika. En del fortlever endast några få år i trädgården. Ett intressant exempel härpå lemnar en af mellersta Sveriges distinktaste *silvaticum*-artade former, *H. triangulare* ALMQU. Den förekommer särdeles allmänt i Stockholmstrakten, men inflyttad i botaniska trädgården har den, enligt hvad DAHLSTEDT meddelat mig, på jämförelsevis kort tid dött.

Planmessiga iakttagelser i fria naturen leda otvifvelaktigt till samma åsigt om Hieraciumformernas konstans. Flere arter, tillhörande samma typ, hvad bladform och innovation beträffar, uppträda ofta växande om hvarandra, utan att derigenom några väsentliga förändringar med afseende på det för hvarje art karakteristiska indumentet eller på holkfjällens form kunna iakttagas. Särskildt sommaren 1890 gjorde jag åtskilliga hieraciologiska ståndortsanteckningar hufvudsakligen i syfte att få kännedom om, hvilka

arter i regeln förekomma tillsammans och således i viss mån kunna sägas bilda formationer. De resultat i den vägen, jag vann, äro emellertid för vacklande och osäkra, för att jag skall våga offentliggöra dem. Ur dessa anteckningar tar jag mig friheten framdraga några exempel, som äro egnade att belysa det nyss sagda. Så observerades bland andra å en lokal *H. *prolixum*, *H. pellucidum* (LÆST.) DAHLST., *H. *meticeps* och *H. cæsiomurorum*; å en annan *H. *setigeriforme*, *H. *eusciadeum*, *H. *holmiense* och *H. *Uplandicæ*; å en tredje *H. *cæsiiflorum*, *H. *expallidiforme* och *H. *constrictum*; å en fjerde *H. *integratum*, *H. *sagittatum* och *H. *vulgatum*; å en femte *H. *canipes*, *H. *persimile*, *H. *meticeps* och *H. anfractiforme*; å en sjette *H. *sinuosifrons*, *H. lacerifolium* och *H. *meticeps*; å en sjunde *H. *triangulare*, *H. *cæsiiflorum* och *H. cæsiomurorum*; å en åttonde *H. *sarcophyllum*, *H. *meticeps*, *H. *sinuosifrons* och *H. pellucidum*; å en nionde *H. pellucidum*, *H. *cæsiiflorum* och *H. *galbanum* o. s. v.

Af dessa exempel, som mest omfatta former, som med afseende på innovationen tillhöra *silvaticum*-typen, framgår, att arterna eller underarterna mycket väl kunna i fria naturen växa bredvid hvarandra utan att förlora sina karakteristiska egenskaper. De förbli lika skiljbara. Och ofta uppträda de på sådana lokaler, att ingen rimlig anledning finns att förneka, det de under en längre följd af generationer vuxit tillsammans.

En hvar, som egnar *Hieracia* någon uppmärksamhet, skall snart få klart för sig, att det är långt lättare att skilja t. ex. *H. pellucidum* från *H. *cæsiiflorum* än att skilja den senare från *H. *galbanum*, och dock tillhör den sistnämnda "*cæsium*", under det att de båda andra äro att hänföra till "*silvaticum*" eller, som "arten" i våra floristiska handböcker plägar kallas, "*murorum*". Ingen, som utan förutfattade meningar undersöker dem, skall kunna förneka,

att *H. *constrictum*, som konsekvent är att räkna till "*cæsiuum*", är mycket närmare beslägtad med *H. *expallidiforme*, än denna med *H. pellucidum*.

Icke heller visar sig inför undersökningen i naturen i allmänhet den åsigten riktig, att de af de skandinaviska hieraciologerna under de båda senaste decennierna urskilda arterna eller underarterna äro strängt bundna vid vissa bestämda lokaler. Jag tillåter mig åter taga några exempel från vegetationen i sydvestra Södermanland. *H. pellucidum* t. ex. uppträder der så väl på öppna, solbelysta, torra ängsbackar, som i rätt täta, skuggiga barrskogar, der marken till öfvervägande del täckes af *Hylocomia*. Att bladen till storlek och fasthet växla efter belysningens intensitet, är naturligt. Men i synnerhet holken bibehåller städse sitt karakteristiska utseende, som varit anledning till det af NORRLIN gifna namnet *melanolepis* och det af ALMQUIST på etiketter använda, men aldrig publicerade *crassiusculum*. På samma sätt som denna uppträda också *H. *cæsiiflorum*, *H. *sarcophyllum*, *H. *aerogymnon* och flera andra.

Hvad slutligen utbredningsarealen beträffar, är den redan nu kända för en del af arterna ingalunda så ringa. *H. pellucidum* lemnar ett godt exempel härpå. Den är, för att hålla oss blott till Skandinavien, känd från Danmark ända upp till Lappland och Finmarken, från Kristiania stift i Norge ända till Finland.

H. floribundum WIMM. & GRAB. **suecicum* FR. *γ isotrichum* N. & P., mångenstädes i sydvestra Södermanland, t. ex. Hjulbo och Harpbol i Björkvik, vid Molkaviken i V. Vingåker, St. Malms skogsbygd (der den är temligen allmän).

Till de af DAHLSTEDT anförda växtställena i Östergötland kan läggas: Motala, vid kanalen, norr om Platens graf — ett af de sydligaste i Skandinavien.

*H. *cochleatum* (N. & P.), sparsamt vid Bränkärr och Sörgölet i St. Malm.

H. cymosum L. **holmense* N. & P., på några ställen i St. Malms skogsbygd, vissa år temligen ymnigt, andra (t. ex. 1895) sparsamt.

*H. *heterotrichum* DAHLST., temligen ymnigt på några ställen utmed jernvägen mellan Strängsjö och Katrineholm.

*H. *setigeriforme* DAHLST., ymnigt i sydvestra Södermanland.

*H. *Uplandica* (N. & P.) f. *subsetigerum* DAHLST., mångenstädes i det af mig undersökta området men vanligen i ringa individantal på hvarje plats.

H. pubescens (LINDBL.) **polymnoon* N. & P., vid Sörgölet i St. Malm, vissa år ganska ymnigt, andra (t. ex. 1895) mycket sparsamt.

*H. *eusciadeum* N. & P., mångenstädes och ymnigt i St. Malms skogsbygd och närgränsande del af Björkvik.

*H. *euryantheum* DAHLST., Hinnäs i St. Malm, på en inskränkt lokal men ganska ymnigt.

H. glomeratum FROEL. **glossophyllum* NORRL. (enl. DAHLST.), mångenstädes och ymnigt inom området, under flera sannolikt af ståndorten betingade modifieringar.

*H. *umbelliferum* (N. & P.) DAHLST., sparsamt i St. Malms skogsbygd, t. ex. vid Bränkärr.

*H. *glomeratulum* ALMQU., allmän i det undersökta området.¹⁾

H. florentinum ALL. **albidobracteum* N. & P., Gimmersta i Julita, enl. ex. meddelade af Friherre C. G. Bonde. Sannolikt inkommen med "gräsfrö".

¹⁾ Vid Gimmersta i Julita s:n har anträffats en form, som i många afseenden erinrar om *H. norrlandicum* ALMQU. Möjligen är det en ny underart. Det insamlade materialet och de anteckningar, som gjorts vid insamlingen, äro för ofullständiga, för att den nu skall kunna beskrivas.

H. silvaticum (L.) **psepharum* DAHLST., anträffad i ett par individ vid Qvarntorp i St. Malm; söktes förgäfvos 1895.

Förekommer ymnigt utmed Vettern i Ödeshögs socken (Östergötland), t. ex. vid Orrnäs och Öninge.

*H. *maculosum* DAHLST., ymnigt på några ställen utmed jernvägen mellan Östgötagränsen och Katrineholm. Uppträder för öfrigt mycket sparsamt inom området.

*H. *pendulum* DAHLST., mellan Sörgöls fattighus och Qvarntorp, sparsamt.

H. serratifrons ALMQU. **glandulosissimum* DAHLST. De exemplar, som i Botaniska Notiser för 1890, pag. 91, anföras under namn af *H. *crispulum* DAHLST. (= *H. *serratifrons* ALMQU. apud DAHLST. Bidrag II, pag. 89), tillhöra den närstående *H. *glandulosissimum* DAHLST. Förekommer på ett par ställen å St. Malms skogsbygd men i ringa individantal. *H. *serratifrons* ALMQU. är ännu ej anträffad inom området.

*H. *sudermannicum* DAHLST. & MALME n. subsp.

Då min Hieraciumsamling öfverlemnades till Riksmuseum, funnos i densamma ett par individ af en form, som jag ej lyckats identifiera med någon då bekant och med det ringa material, som då stod till mitt förfogande, ej vågade beskrifva som ny underart. På etiketten har DAHLSTEDT benämnt den *H. *sudermannicum*. Sedan jag förliden sommar hade tillfälle att närmare undersöka den, vill jag härmed lemna en beskrifning på densamma:

Caulis 40—60 cm. altus, sat firmus, basin versus violaceo-purpurascens, inferne pilis longis, parcis vestitus parceque stellatus, supra folium caulinum fere epilosus, sat dense stellatus glandulisque sat curtis gracilibusque munitus. *Folia basalia* prasino-viridia subtus cinerascens; *exteriora* late elliptica vel ovata, obtusa, paucidentata; *intermedia* et *interiora* oblonga vel anguste elliptica vel late lanceolata, (6—)7—9

(—10) cm. longa (2,5—)3—4,5(—5) cm. lata, acutiuscula vel breviter acuminata, in petiolum subæquilongum, vulgo violaceo-purpurascens, dense longepilosum aliquantulum decurrentia, argute et sat dense subæqualiter serrato-dentata (denticulis raro inter dentes interpositis, dentibus liberis raro in petiolum decurrentibus), subtus sat dense villosa, effloccosa, margine dense ciliata, supra solummodo marginem versus parce pilosa. *Folium caulinum* vulgo infra medium caulis insertum, sæpissime valde reductum, lineare, integerrimum, pilis longis floccisque sat dense vestitum, præsertim apicem versu sat parce glandulosum, rarius eadem forma ac folias basalia interiora, petiolatum, lanceolatum, argute dentatum. *Anthela* paniculata, composita vel subsimplex, sat expansa, ramis erecto—patentibus, rectis vel paullulum incurvatis, superantibus, acladio sat brevi, circiter 10—14 mm. longo, pedunculis gracilibus, canescentibus, sat dense floccosis glandulisque valde inæquilongis, gracilibus, obscuris, sat densis vestitis. *Involucra* gracilia, 10—11 mm. longa, 3,5—4,5 mm. lata, basi ovata, obtusa, medio non constricta. *Squamæ involucris* pauciseriales, superiores lanceolato-lineares, angustæ, 1—1,25 mm. latæ acutiusculæ, late viridi-marginatæ, effloccosæ, dorso glandulis inæquilongis, obscuris, gracilibus vestitæ, margine apicem versus et præsertim ipso apice longe comosæ. *Ligulæ* aureæ, glabræ, exteriores 2—2,5 mm. latæ. *Stylus* obscurus. *Achenia* fusca v. fusco—nigra, pappo albo.

Ab *Hieracio* **lepistioide* K. JOHANS., cui proxime est affine, colore læto, involucre majore, squamis late marginatis, stylo obscuro etc. differt. Etiam *H.* **torticeps* DAHLST. quodammodo in memoriam revocat.

Sudermanlandia: Bränkär parocis St. Malm, ad marginem silvæ coniferarum, loco hylocomioso, sat umbroso, juxta cum *H.* **meticipite* ALMQU. et *H.* **acrogymno* MALME.

*H. *meticeps* ALMQU., allmän inom området och med ganska olika habitus, allt efter som den förekommer på torrare och solöppnare ängsbackar eller på fuktigare, skuggigare ställen (i mer eller mindre gles tallskog). Erinrar än om *H. *canipes* ALMQU., än om *H. *tenebricosum* DAHLST., än om *H. Stenstroemii* DAHLST.

H. integratum DAHLST. **munduliforme* DAHLST. De af DAHLSTEDT omnämnda exemplaren från Södermanland äro insamlade i gles barrskog mellan Hjulbo och Harpbol i Björkvik, der den förekom tillsammans med *H. pellucidum* (LÆST.) DAHLST.

H. tenebricosum DAHLST. **tenebricosum* DAHLST., temligen ymnigt vid Jernbol i Björkvik.

*H. *mediiforme* G. ANDERSS. I Botaniska Notiser för 1890, pag. 91, beskref jag under detta namn ett Hieracium, som anträffats på några ställen i St. Malmskogsbygd. Då jag senare erhöLL D:r K. O. E. STENSTRÖMS afhandling: "Värmländska Archieracier", trodde jag mig finna, att den var identisk med den der beskrifna *H. *tenebricosum* DAHLST. När sedan min uppsats refererades i Botanisches Centralblatt (Bd XLVI, pag. 257), ställde jag därför det af mig gifna namnet som synonym. STENSTRÖMS afhandling var nemligen enligt årtalet å titelbladet tryckt redan 1889, ehuru den i verkligheten icke var för allmänheten tillgänglig förr än efter det min uppsats i Botaniska Notiser publicerats.

Äfven DAHLSTEDT betraktar i sina Bidrag (II, pag. 149 och 150) *mediiforme* som synonym till *tenebricosum*, men han anmärker dock dervid, att den af mig funna och beskrifna formen genom glattare blad m. m. afviker från de exemplar, som förelågo från andra lokaler.

Sommaren 1895 hade jag tillfälle att iakttaga båda formerna i naturen, och jag tvekar nu icke att framställa *H. *mediiforme* som en från *H. *tenebricosum* skild underart. Den afviker från den sistnämnda

icke blott genom glattare blad utan också genom glesare och mera framåtriktade bladdänder, genom glesare och normalt fåkorgigare vippa, genom sparsamt stjernhåriga och rikligt, mörkt glandelhåriga korgskaft, färre (stundom inga) hår i holken och något bredare holkfjäll. Nära beslägtad med *H. *tenebricosum* är den dock otvifvelaktigt.

Af denna liksom af några andra under förliden sommar insamlade former tillvaratogs tillräckligt material för att kunna utdelas i DAHLSTEDTS Herbarium Hieraciorum Scandinaviæ ¹⁾.

H. prætenerum ALMQU. **persimile* DAHLST. Den i Botaniska Notiser för 1891, pag. 181 omnämnda formen tillhör *H. *persimile* DAHLST. Sommaren 1895 förekom den rätt rikligt på flera lokaler vid Sörgölet i St. Malm, gerna i sällskap med *H. *canipes* ALMQU., med hvars spädare former den företer en betydlig likhet.

Till de af DAHLSTEDT uppräknade växtställena i Östergötland kan läggas: St. Åby, på gränsen mellan skogsbygden och slättbygden, mångenstädes men i ringa individualitet (t. ex. vid Vestergården och nära Jernstad).

H. sarcophyllum STENSTR. **expallidiforme* DAHLST. anträffades förliden sommar (1895) mångenstädes och ymnigt i St. Malms skogsbygd samt närgränsande delar af Björkvik och Östra Vingåker.

Till de af Dahlstedt uppgifna lokalerna i Östergötland kan läggas: Motala s:n, Lemunda. Vid Vettern tycks den eljest ersättas af den närstående *H. *obliquifolium* DAHLST.; så är t. ex. fallet i Ödeshög, der den sistnämnda sommaren

¹⁾ Sedan ofvanstående skrefs, har 10:de centurian af DAHLSTEDTS Herbarium Hieraciorum Scandinaviæ utkommit. Af här omnämnda former hafva i densamma bland andra utdelats:

<i>H. *euryantherum</i>	N:o 12,
<i>H. *sudermannicum</i>	„ 25,
<i>H. *mediiforme</i>	„ 27,
<i>H. *constrictum</i> NORRL.	„ 50.

Den sistnämnda är den form, som i Botaniska Notiser för 1890, pag. 92, omnämnts under namn af *H. *gravastellum* DALHST.

1895 iaktogs mångenstädes utmed sjön från Öninge till Sjöberga.

H. sagittatum (LBG) **marginellum* DAHLST. är en af de allmännaste Hieraciumformerna i sydvestra Södermanland. I synnerhet sommaren 1895 uppträdde den mycket rikligt; det var den första, som kom till blomning (redan i slutet af Maj), och syntes lida minst af den ihärdiga torkan.

I Östergötland är formen sällsynt; den antecknades dock för ett par lokaler mellan Motala och Lemunda.

*H. *philanthrax* STENSTR. fanns inblandad bland *H. *sagittatum* LBG i min samling, då den lemnades till Riksmuseum; anträffades sommaren 1895 mycket sparsamt i gles skog vid Sörgölsstugan i St. Malm.

*H. *lanuginosum* LÖNNR. fanns 1895 på några ställen i St. Åby och Ödeshög (Östergötland), vid Vettern vid Öninge; i sistnämnda socken uppträdde den i sällskap med den mycket närstående *H. *pyncodon* DAHLST.

H. porrigens ALMQU. **reclinatum* ALMQU., sparsamt i St. Malms skogsbygd, t. ex. vid Bränkärr.

H. subramosum (LÖNNR.) **subramosum* LÖNNR. *β plicatiforme* DAHLST., vid jernvägen mellan Strångsjö och Katrineholm, teml. ymnigt.

*H. *meridionale* DAHLST., Jernbol i Björkvik — en sannolikt af ståndorten (skuggig lokal i gles barrskog) betingad modifikation.

H. irriguum (FR.) **frondosum* LÖNNR., flerstädes i St. Malms skogsbygd (vanligen i ringa individantal) samt vid Strand under Gimmersta i Julita (ymnigt).

*H. *obscuriceps* DAHLST., på jernvägsbanken vid Markstugan mellan Strångsjö och Katrineholm.

*H. *batylepium* DAHLST., temligen sparsamt och på en inskränkt lokal vid Sörgölsstugan i St. Malm.

H. anfractum FR. *oinopolepis* MALME, på några ställen i St. Malms skogsbygd, synnerligen ymnigt vid Bränkärr.

*H. *campylodon* DAHLST. (Herb. Hierac. Scand. cent. II N:o 79), i St. Malms skogsbygd flerstädes, t. ex. vid Bränkärr och Sörgölsstugan; på sistnämnda ställe ymnigt.

*H. *subampliatum* DAHLST., mångenstädes i St. Malms skogsbygd och närgränsande del af Björkvik.

*H. *hemidiaphanum* DAHLST., temligen ymnigt vid Sörgölsstugan i St. Malm.

H. diaphanum (FR.) β *pseudodiaphanum* DAHLST., mycket sparsamt vid Bränkärr i St. Malm.

Såsom DAHLSTEDT i sina Bidrag (II, pag. 4) framhåller, skall helt säkert en noggrann kännedom om våra Hieraciumformers geografiska utbredning lemna oss många viktiga fingervisningar, när det gäller att begränsa de smärre florområdena på den skandinaviska halfön, många upplysningar i fråga om vår vegetations invandringsvägar. Emellertid är det material, som hittills bearbetats, dock allt för ringa för att några allmänna resultat skola kunna dragas deraf. Stora delar af den skandinaviska halfön äro ännu i hieraciologiskt hänseende så godt som alldeles okända. Det fordras icke ringa arbete redan för att komma derhän, att man med framgång kan göra instruktiva samlingar af dessa växter, och ännu mera, innan man kan göra anteckningar, nödvändiga för bedömandet af formernas frekans och förekomst under olika beskuggningsförhållanden, på olika jordmån o. s. v. Det intresse, hvarmed Hieracia på senare åren omfattats af många botanikens idkare i vårt land, lofvar dock mycket godt för framtiden. Redan nu torde man kunna rätt noggrant angifva vissa formers eller formgrupper utbredningsareal.

Till de delar af södra och mellersta Sverige, som blifvit bäst undersökta i hieraciologiskt hänseende, höra onekligen Östergötland (hufvudsakligen

söder om Motala ström) och norra Småland samt Stockholmstrakten och vissa delar af Upland. Öfver resultaten af undersökningarna i det förstnämnda området har en mycket utförlig redogörelse lemnats af DAHLSTEDT i hans ofvan anförda arbete. Der finner man också värdefulla upplysningar om det sistnämnda området. Men någon framställning, särskildt egnad åt dess Hieraciumvegetation, har icke lemnats, sedan rektor ALMQUISTS i skizzerad form framställda, för hieraciologiens utveckling i vårt land så viktiga "Studier öfver släktet Hieracium" utkommo. Öfver en och annan der anträffad form, har därför ingen beskrifning hittills offentliggjorts, liksom också ännu allt för ofullständiga uppgifter föreligga i literaturen om flera der uppträdande formers frevens. Emellertid är känt, att flera synnerligen beaktansvärda former förekomma i ettdera af dessa områden, och det ganska ymnigt, utan att vara anträffade i det andra. Det finns till och med hela formgrupper, som helt och hållet, eller nästan helt och hållet tillhöra blott det ena af dem.

Hvad den trakt beträffar, som jag efter bästa förmåga sträfvat att undersöka, måste den otvifvelaktigt anses som i hieraciologiskt hänseende särdeles rik. De der i mängd förekommande löfångarna och ängsbackarne erbjuda för Hieracia synnerligen gynsam mark. Att i dess vegetation skola ingå såväl former som tillhöra Mälarens omgifningar, som ock sådana, som tillhöra södra Östergötland, är ju ingenting annat, än man kan vänta sig.

Öfverraskande är deremot fyndet af arter med så utpreglad nordlig utbredning som *H. *cochleatum* (N. & P.) och *H. *constrictum* NORRL. Bland öfriga, som, för så vidt känt är, här hafva sin sydgräns märkas: *H. *holmiense* (N. & P.), *H. *umbelliferum* (N. & P.), *H. *glandulosissimum* DAHLST. och *H. *munduliforme* DAHLST. Ymnigt förekomma här också några, som längre söderut uppträda blott på få ställen och, som

det synes af i literaturen tillgängliga uppgifter, vanligen i endast ringa mängd, nemligen *H. *succicum* (FR.), *H. *Uplandiae* N. & P., *H. lacerifolium* ALMQU., *H. *meticeps* ALMQU., *H. *subampliatum* DAHLST. och *H. *laticolor* ALMQU., samt *H. *expallidiforme* DAHLST. En nordlig formgrupp tillhör med all sannolikhet trakten kanske intressantaste *Hieracium*-form, *H. *lugubre* G. ANDERSS. I det af mig undersökta området förekommer den på många ställen och i stor mängd; för öfrigt är den anträffad vid Kungsör (C. O. VON PORAT) och i Vestervikstrakten (A. W. LUND).

Sin nordgräns hafva här *H. *eusciadeum* N. & P., *H. *euryantheum* DAHLST. och *H. *persimile* DAHLST. samt, hvad östra Sverige beträffar, *H. *sarcophyllum* STENSTR. och *H. *marginellum* DAHLST.; de båda sistnämnda synas hafva en hufvudsakligen vestlig utbredning. *H. *macrotonum* DAHLST., *H. *batylepium* DAHLST., *H. *frondosum* LÖNNR. och *H. *obscuriceps* DAHLST. äro ej heller uppgifna för någon nordligare belägen lokal. De äro emellertid för endast kort tid sedan urskilda, och särskildt de båda sistnämnda äro habituellt så lika närstående underarter, att de lätt kunna hafva undgått uppmärksamheten. *H. *sinuosifrons* ALMQU. och *H. *sagittatum* LBG, som båda äro vanliga i sydvestra Södermanland, ersättas längre mot nordost och norr af andra till samma serier hörande former.

I sydvestra Södermanland förekomma sålunda, ofta växande tillsammans, former med så olika geografisk utbredning som *H. *holmiense* (N. & P.), *H. *eusciadeum* N. & P. och *H. *euryantheum* DAHLST., *H. *sarcophyllum* STENSTR., *H. *expallidiforme* DAHLST. och *H. *sagittatum* LBG, *H. galbanum* DAHLST. och *H. *constrictum* NORRL. Funnes, särskildt hos *Hieracia vulgata*, några större anlag för hybridbildning, borde man därför här kunna vänta sig uppkomsten af synnerligen intressanta hybrida kombinationer. Men hit-

tills har jag icke lyckats påvisa några dylika mellan ofvan nämnda underarter. De former, som urskilts först i denna trakt (såsom *H. *lugubre* G. ANDERSS., *H. *acrogymnon* MALME och *H. *remanens* MALME), äro sådana, att man näppeligen om dem kan misstänka, att de äro af hybridt ursprung. En form, som uppträder i några få individ — och så är ju ofta förhållandet med hybrider — kan dock lätt förbises, helst då det gäller växter, som förekomma i sådan mängd som *Hieracia* i ängsbackar och på dylika ståndorter.

Om också ett anseeligt antal *Hieracia vulgata* (samt *cymosum*- och *glomeratum*-former) äro funna i det af mig undersökta området, har jag dock all anledning att antaga, att ännu flera der skola anträffas. Former, som äro kända såväl från Stockholmstrakten och Kungsörstrakten som från södra Östergötland, saknas med all sannolikhet icke heller här. Sådana äro t. ex. *H. *subtriangulare* STENSTR., *H. *Stenstroemii* DAHLST., *H. *aethiops* DAHLST., *H. *serratifrons* ALMQU., *H. *subcrassum* DAHLST., *H. orbicans* ALMQU., *H. *pinnatifidum* LÖNNR och *H. *lepidiceps* DAHLST. Eget är dock, att jag trots mycket sökande ej lyckats anträffa en så lätt igenkänlig form som *H. orbicans* ALMQU.

Att ingen enda representant af gruppen *Oreadea* hittills observerats inom området, har jag redan förut framhållit (*Botaniska Notiser* för 1891, pag. 105). Icke heller har anträffats någon form af kollektivarterna *H. macranthelum* N. & P., *H. auriculinum* ALMQU., *H. Zizianum* TAUSCH, *H. grandidens* DAHLST. och *H. sparsidens* DAHLST.

Scirpus parvulus Roem. & Sch. funnen på Öland.

Af ERNST HEMMENDORFF.

Med anledning af D:r N. HJ. NILSSONS uppsats om *Scirpus parvulus* i Bot. Not. för 1888, sid. 139 o. följ. sökte jag under någon tids vistelse på Öland sommaren 1895 efterforska, huruvida ej denna växt äfven skulle kunna anträffas vid Ölands kuster. Redan den 12 Juni fann jag också i Borgholms hamn en submers *Scirpus*-form, som efter allt att döma var *Scirpus parvulus*. Samma form har jag äfven i år anträffat på denna lokal samt dessutom vid Ekerums hamn ungefär en mil söder om Borgholm. Formen i fråga var visserligen steril, men en närmare undersökning har gifvit vid handen, att den både till habitus och anatomiska karakterer noga öfverensstämmer såväl med D:r Nilssons beskrifning på *Scirpus parvulus* i Bot. Not. som med ett i Upsala botaniska museum befintligt exemplar af denna växt, insamladt af honom den $\frac{3}{9}$ 1887 vid Hvellinge i Foteviken, Skåne. Jag anser mig därför med full visshet kunna uppgifva *Scirpus parvulus* såsom växande på Öland.

Till en redogörelse för fyndets betydelse i växtgeografiskt hänseende hoppas jag i ett annat sammanhang snart få återkomma.

Lichenologiska notiser.

Af GUST. O. A: N MALME.

V.

**Bidrag till kännedomen om de sydsvenska
Rinodina-arterna af sopho-
des-gruppen.**

I Bihang till K. svenska Vet. akad. Handlingar, Band 21, Afd. III, N:o 11, redogjorde jag för resultatet af en undersökning af de sydsvenska formerna af *Rinodina sophodes* (ACH.) TH. FR. och *Rinodina exigua* (ACH.) TH. FR.¹⁾. Det hade visat sig, att dessa båda kollektivarter — om man fäste afseende blott vid de mig då bekanta, dit hänförda sydsvenska formerna — innefattade icke mindre än åtta arter, hvarjemte hit hade hänförts en form, som vid närmare granskning måste räknas till *R. arenaria* (HEPP) TH. FR.

Redan ACHARIUS hade — som arter eller varieteter — urskilt de flesta af dessa, men då karaktererna, som hemtas från deras habitus — till någon undersökning af apotheciets anatomiska byggnad kom han som bekant aldrig — äro ganska vacklande och svåra att uppfatta, lyckades han icke bilda sig någon fast åsigt om dem. Derfor är också hans anordning af desamma skäligen olika i hans tre stora lichenologiska verk. När efter ACHARII död en reaktion inträdde mot hans "artmakeri", drabbade reduktionen äfven här ifrågavarande former. Och sedan lichenologien genom användningen af mikroskopet vid systematiska lafundersökningar inträdt i ett nytt utvecklingsskede, dröjde det dock länge, innan de åter kommo till heders. Ännu 1871 var kännedomen om

¹⁾ GUST. O. A: N MALME, De sydsvenska formerna af *Rinodina sophodes* (ACH.) TH. FR. och *Rinodina exigua* (ACH.) TH. FR. Stockholm 1896. Citeras i det följande med "Rin. soph. et ex".

dem så ofullständig, att de i TH. M. FRIES' *Lichographia Scandinavica*, der dock det bästa af hvad som dittills publicerats på den systematiska lichenologiens område, tillgodogjordes, sammanfördes i två kollektiva formkomplexer. Och ungefär på den ståndpunkten hafva de svenska lichenologerna stannat. Redan 1872 och 1881 offentliggjorde emellertid F. ARNOLD i *Flora oder Allgemeine botanische Zeitung* högst beaktansvärda öfversigter öfver de europeiska *Eurinodina*-formerna. Han nöjde sig dervid dock hufvudsakligen med hänvisningar till exsickatverk utan att lemna några ens tillnärmelsevis fullständiga beskrifningar, och följden deraf blef, att hans arbete blifvit förbisedt. Så sent som 1894 hänför ännu J. M. CROMBIE ²⁾ särskildt till *Lecanora exigua* utan tvifvel skäligen heterogena former. Min framställning i nämnda uppsats skall nog därför för mången te sig som en yttring af långt drifven "Jordanismus". Men det är så långt ifrån, att jag fruktar, det kommande undersökningar skola medföra en reduktion af de af mig återupplifvade och beskrifna arterna, att jag tvärtom tror, att särskildt en af dem — *Rinodina levigata* (ACH.) — framdeles skall visa sig böra delas i åtminstone två.

Sedan min ofvan nämnda uppsats utkom, hafva herrar Kyrkoherden O. G. BLOMBERG, Lektorn D:r K. B. J. FORSELL, Läroverksadjunkten D:r P. J. HELLBOM, Läroverksadjunkten D:r J. HULTING och Lektorn D:r P. J. E. THEORIN haft godheten att för undersökning låna mig de rikhaltiga samlingar af *Rinodina*-former, som förvaras i deras enskilda herbarier. Granskningen af dessa har i betydlig mån vidgat min kännedom om arternas utbredning. Till de i min nämnda uppsats för södra Sverige upptagna arterna kan jag nu lägga ytterligare en, nemligen *R. cacuminum* (TH. FR.), förut känd endast från arktiska

²⁾ J. M. CROMBIE, A monograph of Lichens found in Britain. London 1894. Pag. 395.

och alpina trakter. Den har också i vissa fall lemnat nya upplysningar om de lägre systematiska enheterna, om arternas variationsförmåga. Deremot har denna granskning icke kommit mig att frångå min uppfattning om arternas begränsning, om jag undantager, att den misstanken vaknat hos mig, att jag under *lævigata* fört former, tillhörande två, låt vara mindre skarpt begränsade, arter. En del af de norrländska hit hänfödda exemplaren, särskildt den på gråal förekommande formen, hvilken af TH. M. FRIES räknats till *R. sophodes*, syns mig allt för mycket afvika såväl från *maculiformis* i HEPPEX exs. som från den af NORRLIN utdelade *lævigata*. Med det undersökningsmaterial, som stått till mitt förfogande, har det dock icke lyckats mig att uppdraga någon säker gräns mellan denna norrländska form och hufvudmassan af min *lævigata*. Det måste därför lemnas åt kommande undersökningar i naturen att utreda, huru härmed förhåller sig.

Föreliggande meddelande, som stöder sig på undersökningen af nämnda samlingar, är afsedt att utgöra ett supplement till min uppsats i Bihaget till Vetenskapsakademiens Handlingar. Jag vill häri dels lemna några bidrag till kännedomen om de deri behandlade arternas utbredning, dels beröra ett par former, som först nu blifvit mig närmare bekanta, dels också noggrannare, än som hittills skett, beskrifva den för södra Sverige nya *Rinodina cacuminum* (TH. FR.).

Rinodina pyrina (ACH.) ARN.

MALME, Rin. soph. et ex. pag. 19.

In Suecia meridionali haud rara. Ad loca natalia in opusculo meo enumerata hæc sunt addenda:

Scania: jam e permultis locis cognita;

Blekingia: Karlshamn et Holje (HULTING; in herb. Hulting);

Ostrogothia: pluribus locis (HULTING; in herb. Hulting);

Vestrogothia: Skara (FORSSELL; specimina in variis herb. asservata);

Nericia: pluribus locis (BLOMBERG et HELLBOM; in herb. Blomberg et Hellbom);

ad *Stockholm*, ex. gr. in horto Bergiano (ipsi);

Helsinglandia: Momyskje (HELLBOM; in herb. Hellbom).

In *Germania* pluribi occurrit hæc species distinctissima at prætervisa.

Specimina lignicola ex Alfatorp par. Asmuntorp Scaniæ a cl. N. Johansson reportata apotheciis magis confertis, crusta lætius colorata cinerea, sporis paululo brevioribus recedunt.

***Rinodina cacuminum* (TH. FR.).**

MALME, *Rin. soph.* et ex. pag. 24 (obiter commemorata).

Syn.: *Rinodina sophodes* f. *cacuminum* TH. FR. *Lich. scand.* pag. 201.

Crusta sat tenuis, inæqualis, verruculosa v. granulata (sæpe haud multum evoluta), fuscescens v. fuscocinerea (KOH fere immutata), hypothallo concolore v. paullulo obscuriore, sæpe sat indistincto. Apothecia vulgo conferta conglomerataque sat parva v. mediocria, 0,5—0,75 mm. lata, adnata, disco primum concavo, dein persistenter plano v. humectato convexiusculo, atro v. fuscoatro; margine thallo concolore, integro v. irregulariter crenato, persistente.

Excipulum sat crassum; strato corticali sat tenui, superne haud multum attenuato; strato medullari partis marginalis gonidiis magnis referto; margine proprio haud multum evoluta, sæpe subnullo. Thecium circiter 75 μ altum, incoloratum, superne fuscescens, hypothecio incolorato. Paraphyses facile liberæ, firmæ (usque ad 2 μ crassæ), apice sæpe ramosæ, uno alte-

roque septo articulatae, distinctissime clavato-capitatae, capitis (usque ad 5 μ crassi) parte superiore fusca. Asci inflato-clavati. Sporae octonae, dyblastae, irregulariter distichae, oblongae v. rarius subellipsoideae v. ovoideae, saepissime curvulae, medio vulgo non constrictae, episorio mediocri v. sat tenui aequaliter in-crassato, (10—)12—14(—16) μ longae, (5—)6—7 (—7,5) μ crassae.

Thecium J. intense coerulescens, strato corticali excipuli haud reagente.

Arcte affinis *Rinodinae pyrinae* (ACH.), abs qua statione, apotheciis majoribus, clava paraphysum longa articulataque, sporis paullulo crassioribus etc. differt. A *R. demissa* (FLÖRKE) longius distat.

Distrib. geogr.: Specimina e Suecia meridionali reportata vidimus:

ex *Ostrogothia*: Ramboberg pr. Norrköping (HULTING; in herb. Hulting);

Nercia: Mosås (BLOMBERG; in herb. Blomberg) et *Sudermanlandia*: Vestermo (idem).

Ad loca natalia in TH. M. FRIES Lich. scand. alata praeterea haec sunt addenda:

Herjedalia: Malmagen (HELLBOM; in herb. Hellbom), Skarffjället et Funnäsdalen (HULTING; in herb. Hulting);

Lapponia Lulens.: Snjarrak (HELLBOM; in herb. Hellbom) et

Lapponia Tornens.: Koudkimmoudka (K. A. FREDHOLM; in herb. Hulting).

Lecanora melanochlora SMRFT. — *Rinodina sophodes* f. *melanochlora* TH. FR. Lich. scand. pag. 201 — vix ad *R. milvinam* (WNBG.) pertinet. Recedit sporis multo minoribus. Interna apothecii structura speciem supra descriptam in memoriam revocat, at crusta longe aliena. Unico solummodo speciminulo viso, de systematico ejus loco nihil pro certo affirmare audemus.

Rinodina demissa (FLÖRKE) ARN.

MALME, l. c. pag. 21.

In *Scania* et *Bahusia* pluribi occurrit; ad cetera loca natalia l. c. enumerata hæc addenda:

Vestrogothia: Ranten, ad viam ferratam, et Främestad (FORSSSELL; in herb. FORSSSELL);

Ostrogothia: Jonsberg (HELLBOM; in herb. Hellbom).

Lignicolam, trabes vetustas particulis anorganicis induratas incolentem, vidimus e *Scania*: Lund (ipsi) et Malmö (A. BERG; in herb. Blomberg).

Præsertim in *Bahusia* pluribi occurrit hujus speciei forma habitu aliquantulum recedens: Crusta sat tenuis, verrucoso-areolata, fuscocinerea v. badiocinerea, hypothallo sat obscuro. Apothecia vulgo sparsa, adnata; disco plano v. \pm convexo, fere nigro; margine thallose integro, vulgo obscuro, demum sæpe excluso; margine proprio bene evoluto. Sporæ oblongæ v. sæpe subellipsoideæ, 13—15(—17) μ longæ, 6,5—7,5 μ crassæ. — *Buelliam* sæpe in memoriam revocat. Verisimiliter e loco natali pendet habitus diversus. — In herbariis haud raro nomine *R. biatorinæ* salutata est.

Magis a forma typica discrepat planta *nericiensis*, ad Ytterby par. St. Mellösa, saxa arenaria incolens, a cll. HELLBOM et HULTING lecta (in variis herb. asservata): Crusta areolato-verruculosa, cinereo-fuscescens, haud multum evoluta, hypothallo obscuro prædominante. Apothecia numerosa, parva, disco concavo v. plano, fusco-nigricante; margine crasso, thallo concolore, persistente. Paraphyses minus distincte capitato-clavatæ (quam in forma typica). Sporæ vulgo ellipsoideæ et curvulæ, medio non constrictæ, (14—)16—18(—20) μ longæ, (7—)8—9(—10) μ crassæ (episporio incrassato ut in forma typica).

Forsan ab hac specie removenda sit.

Rinodina sophodes (ACH.) HELLB.

MALME, l. c. pag. 22.

Bahusia: Mjörn (HELLBOM; in herb. Hellbom);

Ostrogothia: haud rara, pluribus locis ab HULTING et THEORIN lecta (herbb. Hulting et Theorin);

Vestrogothia: Karlsborg (HELLBOM; in herb. Hellbom) et Hjo (ipsi);

Dalslandia: Fröskog et Ånimskog (HULTING; in herb. Hulting);

Vestmanlandia: Arboga (BLOMBERG; herb. Blomberg).

Ex insula *Bornholm* specimina minus bene evoluta (ex Hammershus) reportavit HELLBOM (herb. Hellbom).

Ad corticem lævigatum *Alni glutinosæ* haud raro occurrit hujus speciei forma, sporis angustioribus (circ. 17 μ longis, 6,5 μ crassis), vulgo curvulis, medio non constrictis recedens; ceteris notis, etiam reactione jodetica strati corticalis excipuli, congruit cum forma typica, in quam evidenter transit. Proprio nomine non est digna.

Secundum specimina a nobis examinata *Rinodina sophodes* auctorum germanicorum (= *R. horiza* KÖRB.) pro parte ad aliam speciem, *R. albanam* M_{SS.}, pertinet.

Rinodina milvina (WNBG) TH. FR.

MALME, l. c. pag. 24.

E provinciis maxime meridionalibus, infra Göta kanal, nobis nondum est cognita. Specimina bornholmiensia, smolandica bahusiensiaque, ab auctoribus allata, ad alias hujus generis species pertinent; immo nonnulla, sine examine microscopico determinata, ad alia genera.

Substratum insolitum, lignum nudum vetustum, incolentem ad Gefle Gestriciæ (inter Hemlingby et oppidum) legit cl. HELLBOM.

Rinodina lævigata (ACH.) MALME.

Rin. soph. et ex. pag. 25.

Hujus speciei ff. 2 (*Icicleoides* (NYL.)) et 1 maior (*maculiformis* (HEPP)) inter vulgares lichenes Sueciæ meridionalis numerandæ; e pluribus locis fere omnium provinciarum nobis adfuerunt.

Ad corticem vetustum *Quercus* et *Alni glutinosæ* interdum (ex. gr. in Öija Sudermanlandiæ, in Götlanda Nericiæ; BLOMBERG) occurrit f. *Rinodinam Trevisanii* (HEPP) habitu in memoriam revocans: crusta fuscocinerea, fere lævigata, haud multum evoluta; apotheciis sparsis v. sat confertis, circiter 0,5 mm. latis, margine thallo concolore integro. Interna apothecii structura nullo modo a f. 2 differt.

In *R. Trevisanii* (HEPP) — secundum specimen in Hepp exs. 80 — sporæ sunt 14—17 μ longæ, 7,5—9 μ crassæ, medio constrictæ, episorio æqualiter et sat leviter incrassato.

In Germania haud rara videtur *R. lævigata* (ACH.), at cum aliis speciebus confusa. Etiam e Gallia nobis adfuit.

F. 4 (op. nostro c. pag. 26) adhuc examinavimus e Svenarum *Smolandiæ* (THEORIN; in herb. Theorin), Edsleskog *Dalslandiæ* (HULTING; in herb. Hulting) et Dunker *Sudermanlandiæ* (BLOMBERG).

Ad hanc proxime accedit forma *uplandica*: habitu *Rinodinæ sophodi* (ACH.) subsimilis, at crusta late expansa, sæpe obscurior, hypothallo crustæ concolore; apothecia majora, usque ad 1,25 mm. lata, disco fuscognigricante, margine haud raro flexuoso granulosoque. Interna apothecii structura cum *R. lævigata* (ACH.) f. 4 congruit. Sporæ (17—)18—20(—22) μ longæ, (8—)9—10 μ crassæ. Stratum corticale excipuli J. non reagens.

Specimina examinavimus:

ex *Uplandia*: Tible (S. ALMQUIST; in herb. Musei bot. Stockholm), Upsala (S. ALMQUIST; in eodem herb.; TH. FRIES; in herb. Musei bot. Upsal.), Rasbo (TH. FRIES; in eodem herb.) et Bergsbrunna (HULTING; in herb. Hulting);

e *Nericia*: Götlunda, duobus locis (BLOMBERG; in herb. Blomberg).

Cortices (ex. gr. *Sorbi aucupariæ*) incolit.

Specimina smolandicum et authenticum Acharium, quæ l. c. pagg. 27 et 28 minus recte ad f. 3 retulimus, hanc f. uplandicam et f. 4 connectere videntur.

F. 3, præsertim cortices lævigatos Norrlandiæ incolens, apotheciis minoribus, thecio minus alto aliisque notis a ceteris recedit. Forsan juxta cum f. pag. 28 commemorata propriam sistat speciem. Nobis vero notas constantes et sufficientes nondum indagare contigit.

Rinodina exigua (ACH.) ARN.

MALME, l. c. pag. 28.

Septentrionem versus saltem in *Ångermanlandia*: Nordingrå (HELLBOM; in herb. Hellbom).

Rinodina confragosa (ACH.) KÖRB.

MALME, l. c. pag. 31.

Ex omnibus provinciis meridionalibus (exceptis Ölandia et Hallandia) nobis jam nota. Specimina danica, quæ nobis adfuerunt, haud rite determinata; at certe in Dania non deest hæc species in Scania haud rara.

Quæ apud nos nomine *Rinodina cæsiellæ* (FLÖRKE) salutata sunt, a *R. confragosa* (ACH.) specificè non distinguenda sunt; sistunt solummodo formam crassitie crustæ apotheciorumque mole recedentem, vix proprio nomine dignam.

Inter specimina germanica *R. cæsiellæ* nonnulla adsunt ad propriam, ut videtur, speciem pertinentia, et a *R. confragosa atrocinerea* et a *R. mivina* distinctam. Ulterius examinanda.

Rinodina atrocinerea (DICKS.) ARN.

MALME, Rin. soph. et ex. pag. 33.

Ad loca natalia l. c. enumerata hæc sunt addenda:

Bahusia: haud rara adesse videtur, specimina examinavimus etiam e Koön prope Marstrand (BLOMBERG; in herb. Blomberg) et e pluribus locis insulæ Oroust (HELLBOM, THEORIN; in herb. Hellbom et Theorin);

Blekingia: Asarum (HULTING; in herb. Hulting).

In insula danica *Bornholm*, ad Gudhjem, collegit cl. HELLBOM (in herb. Hellbom).

E *Norvegia*, Hladehammeren prope Trondhjem, communicavit D:r KINDT (in herb. Blomberg et Hellbom).

Rinodina atrocinerea (DICKS.) ARN. var. *faticens* (TH. FR.).

MALME, l. c. pag. 34.

Collecta est etiam:

in *Smolandia*: Bringstofta (THEORIN; in herb. Theorin)

et in *Nericia*: Ervalla (HELLBOM; in herb. Hellbom).

Rinodina arenaria (HEPP) TH. FR. ¹⁾

MALME, l. c. pag. 35.

Gotlandia: Visby (M. FLODERUS; in herb. Th. Fries Musei botanici Upsaliensis);

¹⁾ Secundum specimina in herb. Musei botanici Upsaliensis asservata hæc species etiam in *Britannia* occurrit. Duo specimina ad Ayton (Cleveland) a cl. MUDD lecta examinavimus, quorum alterum nomine "*R. exigua* β *metabolica*" salutatum est, alterum "*R. teichophila*". A reverendissimo LEIGHTON (The Lichenflora, 1879, pag. 216) ex eodem loco allata est *Lecanora atrocinerea*, a reverendissimo CROMBIE (British Lichens, pag. 399) *Lecanora teichophila*. Forsan hanc speciem spectent.

Ceterum inter alias hæc quoque *Rinodina* anglicæ a nobis examinatæ:

R. atrocinerea (DICKS.): specimen ad Barmouth collectum (in schedula adscriptum: Est *R. confragosa* (ACH.)?) nec non Leighton exs. n:o 146,

Ostrogothia: Omberg, pluribus locis (THEORIN; in herb. Theorin).

Specimina originalia *Rinodina exigua* β *inundata* BLOMB. in herb. Blomberg asservata, melius evoluta (sporis bene evolutis), plane demonstrant hanc formam ad *R. arenarium* (HEPP) pertinere, quod jam l. c. pag. 36 suspicatus sum.

Rinodina biatorina KÖRB.

TH. M. FRIES, Lich. scand. pag. 207.

Mihi nunc adfuit etiam

e *Smolandia*: Almesåkra (THEORIN; in herb. Theorin);

Ostrogothia: Qvarsebo (HULTING; in herb. Hulting)

et *Dalslandia*: Henriksholm (HULTING).

**Mossor, insamlade i Kajana Österbotten och
angränsande delar af Norra Öster-
botten och Norra Karelen.**

Af M. BRENNER.

Under den botaniska forskningsresa, som sommaren 1869 med understöd af *Societas pro Fauna et Flora Fennica* företogs till Kajana härad af Uleåborgs län och angränsande trakter af samma och Kuopio län i Finland, insamlades bland annat äfven ett antal mossor, hvilka, efter att hafva blifvit bestämda samt sedermera af professor S. O. Lindberg genomsedda

R. demissa (FLÖRKE): specimen ad Ayton (Cleveland) a cl. MUDD lectum, in schedula nomine *R. exigua* salutatum,

R. sophodes (ACH.): specimen nomine *Lecanora sophodes* f. *archææ* LEIGHT. salutatum, loco natali incomplete in schedula allato,

R. exigua (ACH.): specimen ad Newton (Cleveland) a cl. MUDD lectum et determinatum.

Crombie exs. n:o 158 aliaque specimina *Lecanora conioptæ* NYL. nobis adfuerunt; nostra sententia ad *Buellias* referenda est.

och granskade, öfverlemnats till nämnda sällskap för att med universitetets i Helsingfors samlingar införlifvas. Då likväl, såsom af den nyligen utkomna mossafdelningen af *Herbarium Musci Fennici*, edit. II, pag. V framgår, dessa mossor icke synas hafva kommit samlingarna till godo och obekant är hvad deras öde blifvit, men emellertid en förteckning öfver dem, sedan de af prof. Lindberg granskats, i sinom tid uppgjorts, har det ansetts ändamålsenligt att publicera denna förteckning, och detta så mycket hellre som den visat sig innehålla ett antal former, som enligt ofvan nämnda del af *Herb. Mus. Fenn.* icke finnas från Kajana Österbotten representerade i det finska universitetets samlingar, uppgående till 32 arter och 22 varieteter och bland dessa 4, hvilka här hafva sin yttersta gräns mot norr, och 2 andra mot söder, förutom några som för Norra Österbotten och Norra Karelen befunnits vara nya.

Ursprungligen uppgjord i enlighet med 1:sta upplagan af *Herb. Mus. Fenn.*, har denna förteckning sedermera bragts i öfverensstämmelse med den 2:dra upplagan af samma arbete, likväl med närmare anslutning till S. O. Lindbergs nomenklatur i hans *Musci scandinavici*, 1879.

De former, som insamlats i Kajana Österbotten, Ok, uppräknas här utan lokaluppgift, Norra Österbotten, (Uleåborg, Kiiminki, Muhos och Utajärvi) angifves med Ob, och Norra Karelen (Nurmes) med Kb. Då formerna enligt *Herb. Mus. Fenn.* edit. II saknas i det finska universitetets samlingar från Ok äro de utmärkta med fet stil, saknas de åter från Ob eller Kb, äro dessa tecken tryckta med fet stil. Endast i Ob eller Kb insamlade former äro inneslutna inom parentes. Närmare lokaluppgifter komma att meddelas i *Soc. pro F. & Fl. Fenn.* protokoll.

Hepaticae.

Nardia scalaris, samt f. rubra och var. repanda.

Plagiochila asplenioides och var. **minor**.

Martinellia undulata, *irrigua*, *subalpina* och var. **undulifolia**, *curta*, äfven i Ob och **Kb**, *rosacea*, *convexa*.

Diplophyllum taxifolium, äfven i **Kb**.

Mylia anomala.

Jungermannia cordifolia, *pumila* och var. **major**, *sphaerocarpa*, *lurida*, (*caespiticia* Ob), *inflata* och var. **hercynica**, *exsecta*, *quinquedentata*, äfven i Ob och **Kb**, *Floerkei*, *barbata*, äfven i Ob, *incisa*, *bicrenata*, *porphyroleuca*, äfven i **Kb**, *ventricosa*, äfven i **Kb**, *badensis*, *Kunzeana* var. *plicata*, *minuta* och var. **gemmipara**, *subdichotoma* ¹⁾.

Cephalozia bicuspidata, äfven i Ob, *connivens*, *catenulata*, äfven i **Ob**, *divaricata* och var. **examphigastriata**.

Odontoschisma denudatum.

Blepharostoma trichophyllum.

Blepharozia ciliaris.

Lophocolea minor var. **erosa**, *heterophylla* ²⁾.

Cheiloscyphus polyanthus.

Kantia trichomanis.

Lepidozia reptans.

Bazzania triangularis.

Radula complanata.

Fossombronia Dumortieri.

Marsilia epiphylla.

Sphagna.

Sphagnum palustre, *subsecundum*, **rigidum**, *acutifolium*, **intermedium**, *cuspidatum*.

¹⁾ I *Herb. Mus. Fenn.* visserligen under namn af *J. minuta* var. *rigida* angifven i Appendix ifrån Ok och Kuusamo, men saknas i samlingarna från dessa områden, hvaremot den, ehuru på anfördt ställe ej upptagen, finnes från Dvorets i K. Oneg. Anføres af S. O. Lindberg i *Bot. Not.* 1872 p. 165 under namn af *Cephalozia rigida* från Sotkamo i Ok, Kuopio i Sb och Dvorets i K. Oneg.

²⁾ Enl. *Herb. Mus. Fenn.* nordligast i Tb och K. Oneg.

Musci veri.

Polytrichum commune, *juniperinum*, *strictum*, (*pilosum* Ob), *attenuatum*, *gracile*, (*alpinum* Ob), *urnigerum*, äfven i Ob.

Catharinea tenella.

Georgia pellucida.

Schistophyllum osmundioides.

Astrophyllum punctatum, *cuspidatum*, *silvaticum*.

Sphaerocephalus palustris och var. *polycephalus*, äfven i Ob.

Paludella squarrosa.

Meesea triquetra.

(*Catoscopium nigrum* Ob.)

Philonotis fontana f.

Bartramia (ithyphylla Ob), *norvegica*, *crispa*, äfven i Kb, *Oederi*.

Bryum ventricosum, *turbinatum* var. *Schleicheri* ¹⁾, *Duvalii*, *pallens*, *argenteum* och f. *muticum*, *caespiticium*, *cirrhatum*.

Pohlia annotina, *nutans*, äfven i Ob, och var. *longiseta*, *cruda*.

Leptobryum pyriforme, äfven i Ob.

Funaria hygrometrica.

Discelium nudum, äfven i Ob.

Splachnum luteum, ***ampullaceum***, *sphaericum*.

Leersia contorta, *rhabdocarpa*, (*brevicollis* Ob).

Mollia tortuosa.

Barbula convoluta, äfven i Ob.

Dicranum longifolium, äfven i Ob, *congestum*, *brevifolium*, *montanum*, ***flagellare*** ²⁾, *elatum*, *Bergeri*, *undulatum*, *Bonjeani*, *scoparium*.

Dicranoweissia crispula, äfven i Ob.

¹⁾ Enl. *Herb. Mus. Fenn.* förekommer Br. *turbinatum* nordligast i Ta, och var. *Schleicheri* saknas alldeles.

²⁾ Enl. *Herb. Mus. Fenn.* nordligast i Tb och K. Oneg.

Blindia acuta.

Anisothecium Grevilleanum, (rubrum **Ob**).

Dicranella cerviculata, (heteromalla **Ob**), (secunda **Ob**), *crispa*, äfven i **Ob**.

Swartzia montana.

Ditrichum flexicaule.

Dichodontium pellucidum.

Oncophorus Wahlenbergii, strumifer, äfven i **Ob** och **Kb**, *torquescens*, äfven i **Ob** och **Kb**, **polycarpum**, Schisti.

Ceratodon purpureus, äfven i **Ob**.

Saelania caesia.

Orthotrichum speciosum ¹⁾, *rupestre*, *obtusifolium*.

Weissia curvifolia.

Anoetangium lapponicum, äfven i **Ob**.

Grimmia fascicularis, *ramulosa*, (heterosticha var. *alopecura* **Ob**), *ovalis* och var. *cylindrica*, äfven i **Ob**, *apocarpa*, äfven i **Ob**, och f. *alpestris*, *alpicola* och var. *rivularis*, äfven i **Ob**.

Andreaea petrophila.

Thuidium recognitum, *abietinum*.

Leskea tectorum ²⁾, *nervosa*.

Anomodon longifolius, *viticulosus* ³⁾.

Amblystegium flicinum, *fluviatile*, *riparium*, äfven i **Ob**, och var. *subsecundum*, *chrysophyllum*, *stellatum*, *falcatum*, *intermedium*, *revolvens*, *aduncum*, äfven i **Ob**, *fluitans*, *exannulatum*, *scorpioides*, *dilatatum*, *ochraceum*, *cordifolium*, *sarmentosum*, *stramineum*.

Hypnum strigosum och var. *praecox*, *rusciforme*, *velutinum*, *pseudoplumosum*, äfven i **Ob**, *viride*, *reflexum*, Starkei, äfven i **Ob**, *rutabulum* f., *rivulare*,

¹⁾ Enl. *Herb. Mus. Fenn.* nordligast i Oa, Tb och K. Oneg.

²⁾ Enl. *Herb. Mus. Fenn.* sydligast i Kuusamo.

³⁾ I Meddelanden af *Societas pro Fauna et Flora Fenn.* V p. 69 omnämnd *A. attenuatus* saknas i denna förteckning och hör möjligen till *A. viticulosus*.

plumosum, äfven i Ob, albicans, erythrorrhizum, tri-
choides.

Isothecium myosuroides.

Pterygynandum filiforme samt f. robustius och
var. **heteropterum**.

(Helicodontium pulvinatum Ob).

Heterocladium squarrosulum.

Hylocomium proliferum, **parietinum**, triquetrum,
calvescens, squarrosulum.

Campylium hispidulum var. Sommerfeltii.

Ptilium crista castrensis.

Stereodon arcuatus, äfven i Ob, cupressiformis,
fastigiatus, polyanthus, **Sprucei**.

Isopterygium nitidum och var. **pulchellum** ¹⁾.

Plagiothecium striatellum, denticulatum, äfven i
Ob, samt f. ad var. laetum vergens, var. **laetum** och
var. **densum**.

Acrocladium cuspidatum.

Neckera oligocarpa, äfven i Ob.

Climacium dendroides.

Dichelyma falcatum, äfven i Ob.

Fontinalis antipyretica, **gracilis**, dalecarlica.

Fissidens sciuroides.

Hedwigia albicans och var. **leucophaea**.

¹⁾ Enl. *Herb. Mus. Fenn.* sydligast i K. Keret.

Om några skandinaviska mossarter.

Af N. C. KINDBERG.

(Forts. fr. sid. 134.)

14. *Brachythecium turgidum* C. Hartman.

Liknar *B. albicans* (Neck.) Br. eur. genom de helbräddade, i torrt tillstånd nästan alldeles tilltryckta bladen. Blad stora, äggrundt lansettlika med syllik, icke lång udd; celler n. jemnbreda, utom de få och små hörncellerna; nerv upphörande nära midten eller något längre. Sporgömmen krökt; skaft ej långt. Tufvor utan rotludd. Tvåbyggare. Norge!: C. Hartman. En hufvudsakligen arktisk, genom sin habitus mycket utmärkt art.

15. *Brachythecium intricatum* (H.) Kindb.; *Hypnum* Hedwig; Schreber; Bridel.

Skiljes¹ från *B. velutinum*: Blad kortare, mindre åtskilda, ej märkbart nedlöpande, i torrt tillstånd vanligen böjda inåt eller utåt; hörnceller tydliga och hyalina, icke få; stammens blad äggrundt aflånga eller bredt äggrundt lansettlika, grenarnes icke mycket smalare; stam sällan pargrenig. — Troligen lika vanlig som *B. velutinum*. Sverige, flerstädes!

16. *Campylium protensum* (Brid.) Kindb.; afviker från *C. stellatum* (Schreb.) Kindb. genom de till en mycket lång udd småningom tillspetsade bladen, af hvilka de i toppen (af grenarne) sittande vanligen äro krökta och icke utspärrade. Stam vanligen pargrenig och krypande. Norge, nära Kongsvold!

17. *Campylium decursivulum* C. M. et Kindb.; *Hypnum* catal. Canad. m.; skiljer sig från *C. chrysophyllum* genom glest sittande, nedlöpande blad med talrika, hyalina hörnceller. Sverige, Kolmorden: P. Dusén. Förut funnen i Canada.

18. *Hypnum reptile* Michaux; Schimper; *Leskea pallescens* Hedw.; *Hypnum* Beauvois; C. Mueller.

Stammens blad helbräddade, äggrunda eller äggrundt aflånga, med kort spets eller trådlik udd. Grenblad smalt äggrundt aflånga eller äggrundt lansettlika, nedtill helbräddade, upptill och i spetsen (bladets spets) tandade, ofta skrufflikt eller n. cirkelformigt böjda; hörnceller små, väl begränsade och slutligen brungula, intryckta på ett kort, triangulärt fält. Sporgömmen blekrödt; peristomtänder blekgula; segment nästan hyalina; lock med mycket kort udd; skaft ej synnerligen kort. Tufvor gröna. Växer på träd och stubbar. Sverige, t. ex. vid Gårdsjö i Gilberga!

Anm. Hos oss torde äfven finnas en närstående art, *Hypnum micro-reptile* Kindb. revue bryol. 1895; "*H. reptile*" C. Mueller syn. (icke Michaux); "*H. pallescens*" Schimper syn. (icke Michaux); "*H. pallescens*" Schimper syn. (icke Beauvois, ej heller *Leskea pallescens* Hedw.). Dess blad och sporgömmen äro smärre; bladen långt sylspetsade, rundtom tandade; sporgömmen med kort spröt. Förf. äger häraf tyska exemplar från Milde samt talrika nordamerikanska.

19. *Hypnum pseudo-fastigiatum* C. M. et Kindb. catal. Canad. m. — Torde icke vara r. i Europa, men är förvexlad med den rätta *H. reptile* Michaux; Schimper. Den öfverensstämmer temligen nära med Husnots beskrifning på "*H. pallescens*". Den skiljes från *H. reptile* genom: Blad rundtom tandade; hörnceller ogenomskinliga på ett smalt triangulärt fält, öfriga celler lansettlika. Stammens blad bredt äggrunda, tvärt afsmalnande till en lång trådlik udd, nedlöpande. Sporgömmets lock med kort spröt; skaft kort. Växer på träd. Sverige, nära Linköping: D:r H. Nordenström. Förut funnen i Canada.

20. *H. perichætiale* Br. eur.; skiljes från *H. reptile*: Tufvor ofta bruna. Blad rundtom tandade, n. äggrunda, spetsiga eller med kort spets, i torrt tillstånd nästan alldeles tilltryckta; hörnceller ogenom-

skinliga på ett smalt triangulärt fält, öfriga celler lansettlika—aflånga (liksom hos *Amblystegium serpens*). Sporgömmen slutligen brunt; skaft kort. På klippor. Norge, Opdal: Kaurin. "Sverige": Lindberg, musci scand.

Anm. Den liknande *Platygyrium repens*, som äfven blifvit funnen i Opdal af Kaurin, skiljes lätt genom helbräddade blad.

21. *Hypnum dovreense* Kindb. in mém. soc. de Cherbourg 1894.

Denna art skiljes från *H. fastigiatum* och *H. hamulosum* genom de något nedlöpande bladen, som äro nedvikna i kanterna på båda sidor af basaldelen eller på ena sidan till spetsen. — Blad tätt hopträngda, helbräddade och långspetsade; stammens blad tvärt afsmalnande från den ovala basen; öfre celler n jemnbreda, de nedre aflånga; bashörnens celler rundade—ovala, de egentliga hörncellerna ("alarcellerna") vidare och hyalina. Sporgömmen obekant. Tufvor täta, sparsamt rotluddiga, svartaktigt bruna med gröna gren-
toppar eller brungröna och silfverglänsande. Norge, på klippor: Knudshö nära Kongsvold, 1,300 meter ö. h.! Äfven funnen i Finmarken af Apotekare W. Baur.

22. *Oligotrichum parallelum* Mitten.

Atrichum Mitt.; Sullivant icon. muscor.; *Oligotrichum* Kindb. revue bryol. 1894.

Denna art skiljes från *O. hercynicum*: Blad större och bredare, starkt vridna eller krusiga i torrt tillstånd, ej slidbärande, på baksidan försedda med flera längdstrimor; lameller långa (äfven på baksidan), 3 till 6 på framsidan. Sporgömmen smalare med ganska långt skaft. Till denna art, som eljest förekommer i Canadas Stillahafsdistrikt i den högre fjellregionen, vill förf. räkna de exemplar, som Doktor E. Nyman funnit i Norge vid Lysefjord, Juli 1893.

23. *Polytrichum* (Alloidella) *Wahlenbergii* Kindb. revue bryol. 1894.

Skild från *P. capillare* Richard: Blad nästan spetsiga, svagt och otydligt tandade; skifvans kanter framskjutande utanför lamellerna och mycket bredare nedtill. Sporgömmen ovalt eller cylindriskt.

Sveriges norra fjelltrakter: Wahlenberg fl. lappon. (*P. capillare* var *minus*). Siberiska ex., samlade af Lektor Arnell, äro mig benäget meddelade af Prof. A. G. Nathorst.

24. *Polytrichum septentrionale* Swartz; Wahlenb. fl. lapp.; Kindb. revue bryol. 1894.

Blad (torra) tilltryckta, korta, spetsiga, icke eller otydligt spetsade, endast nära spetsen kantade af den dervid framskjutande skifvan, helbräddade eller med mycket få tänder nära spetsen samt med mycket kort eller otydligt borst. Periketialblad med kort udd, nästan utan lameller. Sporgömmen klotrundt eller bredt ovalt, utan kanter och bihang; lock med kort udd. Stam ej hög, enkel eller obetydligt grenig. Habitus af *P. sexangulare*.

Norge, Högsnydda nära Kongsvold!

25. *Dicranum Bergeri* Blandow **rigidum* Kindb.

D. rigidum Kindb. Laubm. Schwed. u. Norw. Blad stela, ej vågiga, kort spetsade och spetsiga, nästan tilltryckta i torrt tillstånd; nerv nästan genomlöpande. Tufvor bleka eller hvitgröna, nästan utan rotludd. Sporgömmen obekant.

Öfverensstämmar med *D. Bergeri* i de upptill kölade bladen m. m. Exemplar från Strömstad äro mig meddelade af D:r P. Olsson.

26. *Dicranum subpalustre* C. Müll. et Kindb. catal. Canadian musci.

Blad finsågade i större delen af den temligen långa och smala öfre delen ("spetsdelen"), mycket inbuktiga nedtill, nästan hopvikna vid basen af spetsdelen, stundom kort nedlöpande, icke utspärrade, stundom vågiga i torrt tillstånd, sällan något sköra; celler såsom hos *D. scoparium*; nerv utan lameller,

finsågad upptill på baksidan, genomlöpande. Perike-tialblad med långt borst. Sporgömmen nästan slätt eller slutligen (i torrt tillstånd) färdigt. Tufvor ofta gulaktiga.

Denna art, som antagligen förväxlat med former af *D. scoparium* och *D. Bonjeani*, är funnen i Nord-Amerika af Macoun och Röll; i Sverige, Lule Lappmark, af E. Nyman.

27. *Dicranum algidum* Kindb. revue bryol. 1896.

Blad helbräddade, nästan raka och upprätta (endast de öfversta böjda), smalare än hos *D. fuscescens*; hörnceller vidgade, nästan likformiga; öfriga celler mycket porösa, i allmänhet långa; nerv mycket smal, nästan slät på baksidan eller svagt sträf i den utlöpande delen. Tufvor mjuka, silkesglänsande, gröna eller mörkgröna, nästan utan rotludd. Sporgömmen obekant. Liknar *D. spadiceum* Zetterstedt; denna afviker genom de hoprullade bladen m. m.

Sverige, Lule Lappmark, och Norge, Lille Elvedal: E. Nyman. Äfven i Canada, Klippbergen på omkring 2,700 meters höjd öfver hafvet: Macoun.

28. *Dicranum Sphagni* Wahlenberg fl. lappon.

Liknar *D. groenlandicum* Bridel (*D. tenuinerve* Zetterstedt) genom de helbräddade och hoprullade bladen, den genomlöpande (ej utlöpande) och släta nerven.

Bladen äro något större, lösare tilltryckta eller något böjda, mer långsamt afsmalnande; nerven (lik-som hos *D. elongatum*) bredare. Sporgömmen är rakt eller svagt böjdt. Tufvorna äro mindre täta.

Norge, nära Kongsvold! "Sverige": Wahlenberg.

29. *Seligeria campylopoda* Kindb. catal. Canad. musci.

Liknar *S. diversifolia* Lindberg genom de korta, nästan jembreda eller smalt äggrundt aflånga, småningom afsmalnande och trubbiga bladen samt det smalt päronlika sporgömmen. Afviker genom de (mer

eller mindre) spetsiga öfre periketialbladen och det (i fuktigt tillstånd) starkt bågböjda sporgömmeskafvet.

Växer på kalkklippor. Norge, Nordlanden: A. Blytt och Arnell. — Canada: Macoun.

30. *Seligeria tristichoides* Kindb. revue bryol. 1896.

Afviker från *S. tristicha*: Blad bredare; nerv icke tydligt utlöpande. Periketialblad tvärt afsmalnande; nerv genomlöpande eller kort utlöpande.

Norge, Salten: Schlegel och Arnell samt E. Nyman.

31. *Bryum speirophyllum* Kindb. bulletino della società botanica italiana, 8 Dec. 1895.

B. capillare var. *flaccidum* Schimper?

Afviker från *B. capillare*: Blad slankiga, långt nedlöpande och mycket isärstående, skrynkliga och icke vridna i torrt tillstånd; deras kanter hafva en smal list och äro i allmänhet helbräddade.

Sverige, troligen ej r., t. ex. i Småland nära Falerum! — Äfven funnen i Schweiz och i Canada.

32. *B. Ferchelii* Funck.

Liknar *B. elegans* genom de korta, tilltryckta och icke vridna bladen samt deras nästan rombiska celler.

Bladen äro små, tätt sittande, bredt äggrunda —ovalade med kort udd, i kanterna ej nedvikna samt i allmänhet helbräddade med ingen eller otydlig list; nerv ofta förkortad. Sporgömmen litet, mycket smärre än hos *B. elegans*; locket är försedt med en vårta. Tufvorna äro brungröna.

Växer på klippor, mest i fjelltrakter, t. ex. i Norge, nära Kongsvold!

33. *Bryum Kunzei* Hornschuch.

Denna art står nära *B. caespiticium*, men har skottbladen tydligt tilltryckta.

Blad nästan genomskinliga genom de tunna cellväggarne och ringa klorofyll. Stammens blad nästan

aflånga, skottens bredt äggrunda, längre spetsade; nerv långt utlöpande. Sporgömme smalt eller nästan päronlikt, starkt hopsnördt; lock med vårta. Tufvor täta, omkring 2 centimeter eller högre. Sporer omkring 0,01 millim. Liknar i habitus både *B. caespiticium* och *B. filiforme*.

Norge, nära Opdals kyrka!

34. *Bryum subrotundum* Bridel.

**B. turfaccum* Kindb. n. subspecies.

Blad större, stundom smalt kantade; nerv i allmänhet nästan genomlöpande eller knappt utlöpande. Sporgömme större, brunt, med tydligare hals och svagt hopsnördt i torrt tillstånd; cilier mycket korta, sällan utvecklade. Sporer smärre, föga mer än 0,01 millim. Stam mera tydlig. Tvåbyggare. Skotten äro knopplika liksom hos den äkta *B. subrotundum*.

På torfjord i Norge, nära Kongsvold!

35. *Bryum submicrostegium* Kindb. n. sp.

Liknar *B. microstegium* och *B. subrotundum* genom de knopplika skotten.

Blad bredt äggrundt lansettlika eller äggrundt aflånga, spetsiga och vanligen långspetsade, rundtom nedvikna och (åtm. de öfre på den frukt bärande stammen) tydligt kantade, icke stora; nerv långt utlöpande. Sporgömme blekbrunt, ovalt—aflångt, vanligen litet, med kort hals; tänder gulaktiga; inre peristomets flikar "fönsterlika", kortare än basalhinnan; cilier långa och tandade; lock litet, med vårta. Sporer omkring 0,01 millim. Tvåbyggare eller sambyggare.

På bar jord i den öfre subalpinregionen. Norge, Dovre fjell, vid Goverlivand!

36. *Bryum zonatum* Schimper.

Står nära *Bryum Limprichtii* Kaurin; men bladen äro större och mindre tätt sittande, nästan äggrunda med kort udd, hvarken nedvikna eller med list, något nedlöpande; nerv stundom något utlöpande. Spor-

gömmе och blommor obekanta. Tufvor mycket tätа, luddiga och "gördlade", nedtill bruna, ofta höga.

Norge, nära Kongsvold på klippor!

37. *Bryum zonatiforme* Kindb. n. sp.

Blad tätt sittande, nästan runda, trubbadе och nästan trubbiga, stundom med listbärande kanter, de öfversta med kort udd; nerv ej utlöpande. Sporgömmе och blommor ej funna. Liknar *B. zonatum* men tufvorna äro lägre, helt och hållet bruna.

Norge, nära Kongsvold på klippor!

38. *Bryum flavescens* Kindb. enumer. bryin. dovens.; revue bryol. 1896.

Denna art står mellan *B. arcticum* och *B. Lindbergii* Kaurin, närmast den senare genom de ofta tandade cilierna, det gulaktiga peristomet och de gulkantade bladen.

Blad korta, nästan aflånga, knappt nedvikna, vanligen bredt gulkantade, ofta slutligen brunröda, stundom nedlöpande; nerv kort utlöpande, gulaktig eller brun. Sporgömmе tjockt, nästan omvänt äggformigt, snedt och ofta krökt, slutligen brunt; yttre och inre peristom gula; cilier ofta med bihang. Stam låg, mera tydligt tufvad än hos *B. arcticum*.

Vanligen synoik. Sporer stora.

Fjellklippor. Norge, nära Kongsvold!

39. *Bryum* (Webera) *nitescens* Kindb. (nytt namn).

Bryum (Webera) *nitens* Kindb. Laubm. S. u. N. (non Hooker).

Blad aflångt lansettlika, längre och mera spetsade än hos *B. crudum*, med guld- eller silkesglans (icke opaliserande), de öfversta med ännu längre spetsdel. Sporgömmе nästan upprätt eller svagt nedböjdt, ej hopsnördt. Hanblommornas kalkblad uppräta. Tufvor tätа och luddiga. I allmänhet tvåbyggare, med knopplika hanblommor, sällan synoik. Ofta förblandad med *Bryum longicollum* Swartz.

Norge, nära Kongsvold, allmänt! Sverige, Lule Lappmark: A. Grape. Äfven funnen i Grönland.

40. *Bryum* (Webera) *micro-commutatum* Kindb. n. sp.

Blad små, nästan hoppackade, ovala—äggrunda, trubbad eller med kort udd, svagt tandade, stundom kort nedlöpande; celler icke vida; nerv ej utlöpande. Tufvor låga och gröna. Periketialblad såsom hos *B. commutatum*. — Afviker från denna art genom nästan klotrundt, mycket korthalsadt, purpurrödt eller slutligen mörkt brunrödt sporgömmе, med brungula tänder och kort skaft.

Norge, nära Kongsvold!

Några ord om namnen *Euphrasia tenuis* och *micrantha* och dermed betecknade växtformer.

Af M. BRENNER.

En i sednaste häfte af Botaniska Notiser till mig ställd uppmaning att åt en af mig år 1885 med namnet *tenuis* betecknad *Euphrasia*-form gifva ett nytt namn, gifver mig anledning att om såväl denna som en annan af mig med namnet *E. micrantha* benämnd form yttra några ord. Ref. af prof. Wettsteins *Euphrasia* Monografi klandrar i Botaniska Notiser prof. Wettstein med anledning af att han, som år 1893 benämnt en *Euphrasia* art *E. tenuis*, nu, då han "upphöjer" min var. *tenuis* till art, bibehåller mitt namn från 1886 och ändrar sitt sednare gifna lika lydande namn för en annan art. Tillika menar ref. att prof. Wett-

stein ej i akt tagit § 3 och § 60 mom. 2 af de på botaniska kongressen i Paris 1867 antagna s. k. De Candolle'ska reglerna, af hvilka (enligt den tyska editionen) den förra som ledande grundsats fastställer, att alla namn, som kunde gifva upphof åt misstag, tvetydigheter eller förvexlingar, böra undvikas eller aflägnas, den sednare åter bestrider giltigheten af ett namn om det är homonymt med underafdelningar eller arter af samma slägte eller med underafdelningar af samma art. Ref. anser att prof. W. i detta fall bort bibehålla sitt 1893 gifna namn *E. tenuis*, emedan det gafs såsom artnamn, och förkasta mitt 1886 gifna namn *tenuis*, emedan formen då benämndes som varietet och först nu upphöjts till art.

Med hänsyn till den osäkerhet som beträffande ett stort antal växtformers s. k. arträtt förefinnes, bland annat just hvad de på sednare tider inom de gamla Linnéska arterna urskilda formerna vidkommer, torde det dock böra medgifvas, att just det af prof. W. följda förfaringssättet är det som säkrast leder till förebyggande af misstag och förvexlingar, i det han, oberoende af om en form benämnts som art eller varietet, tagit hänsyn till det tidigast gifna namnet och i öfverensstämmelse härmed aflägnat ett genom förbiseende senare tillkommet lika lydande namn. Ref. uppmanar också mig, att om jag anser i fråga varande form vara *art*, gifva den ett namn. Alltså, om jag anser den vara art, bör jag gifva den ett annat namn än det jag redan gifvit, hvaraf torde följa, att, om jag ej anser den vara art, må den få behålla sitt namn (förutsatt att ej någon annan anser sig uppfordrad att genom ett nytt namn uppträda som formens auktor), och sålunda finge vi då en 1893 uppställd art *E. tenuis* och en 1885 uppställd var. *tenuis* af *E. officinalis*, resp. *brevipila*. Nu är emellertid fallet med den af mig 1885 särskilda *E. tenuis* det, att den ej i lika hög grad som andra former utgör en sjelfstän-

dig art, utan sannolikt endast en underart af *E. brevipila* Burnat & Greml. Det synes därför som det säkraste förfarandet för undvikande af missförstånd och förvexling vore, att vid fråga om namnen ej fästa så mycket afseende vid rangskalan, d. v. s. om en form anses utgöra en högre eller lägre grupp, utan, i öfverensstämmelse med prof. Wettsteins här följda förfarande, icke tillåta ett och samma namns användande för flere former af samma slägte, vare sig de betraktas som arter eller varieteter, utan bibehålla endast ett, och då naturligtvis det äldsta. I öfverensstämmelse härmed anser jag mig, som först använt namnet *tenuis* för en *Euphrasia*-form, alltså ej böra genom ytterligare ett namn till det jag redan gifvit föröka synonymernas antal i botaniken. Att det ena af namnen *latifolia* i öfverensstämmelse härmed bör ändras, är sjelffallet.

Huru vexlande i sjelfva verket uppfattningen af en forms betydelse eller värde kan vara, framgår bland annat af det faktum, att icke den i fråga varande *tenuis* är den enda bland de nu som arter betraktade *Euphrasia*-formerna, som ursprungligen uppställt och benämnts som varietet, ja, att till och med en från *E. officinalis* så väl skild art, som den af mig 1869 särskilda och 1879 i tryck publicerade *E. micrantha*, år 1889, i likhet med öfriga från *E. officinalis* mer eller mindre afvikande former, med undantag af *E. gracilis* Fr., ej ansetts värd att ens omnämnas i den andra upplagan af *Herbarium Musei Fennici*, medan numera en af denna editions utgifvare i så hög grad synes hafva öfvertygats om rättigheten af dess särskiljande, att han ansett sig böra gifva den ett nytt namn och sålunda angifva sig som auktor för denna form. Han benämner den nemligen nu *E. bottnica*, och ref. i Botaniska Notiser gifver honom deri rätt, medan prof. W. klandras för det han godkänt namnet *E. micrantha*, som väl tidigare

af Reichenbach gifvits en annan form, men en form som redan förut var benämnd och ej hade behof af ett namn till, hvarigenom namnet *micrantha* enligt Art. 60 mom. 1 af de De Candolle'ska reglerna i denna mening ej fick användas, utan blef ledigt för någon annan *Euphrasia*-form. Den omständigheten att namnet *micrantha* Rehn. ej är bortglömdt, utan ännu 1893 användts, borde väl ej utgöra något hinder för att, sedan man kommit under fund med dess oanvändbarhet, upphöra att i denna mening begagna det, och då kan ju något missförstånd ej befaras, isynnerhet sedan dess användning i annan mening i ett så betydande arbete som prof. Wettsteins monografi fastställts.

Att under sådana omständigheter gifva min *E. micrantha* ett nytt namn, vore ingenting mindre än obetänksamt och skulle blott bidra till att öka den systematiska oredan. Mom. 6 af art. 36 af de De Candolle'ska reglerna rekommenderar visst undvikandet af namn som förut funnits i samma släkte och sedermera blifvit synonyma, jemte det Commentar till Art. 59 berättigar en auktor att ändra ett namn som han funnit olämpligt, men detta blott i det fall, att detta namn äfven af alla andra botanister skulle ändras, ty, heter det uttryckligen, publikationen af ett namn är ett faktum, som en auktor icke mer kan taga tillbaka. Och hvad namngifvaren sjelf ej har rätt till, det kan väl förnuftigtvis ej medgifvas en annan. Nu är fallet det, att släktets monograf på anförda skäl ej anser namnet *E. micrantha* Brenn. böra ändras, och bör det därför blifva bestående.

Skulle ej detta hinder finnas, så skulle jag, såsom jag redan, innan referatet i Botaniska Notiser blef synligt, för *Societas pro Fauna et Flora Fennica* den 13 Maj framhållit, gerna med afseende å ofvan nämnda art. 36 mom. 6 hafva ändrat mitt namn till t. ex. *hebecalyx*, hvilket anger ett af de förnämsta

kännetecknen för arten. För alla händelser kan namnet *bottnica* för denna form ej komma i fråga, ty, såsom jag vid ofvan nämnda tillfälle framhöll, betecknar detta namn, som enligt Wettsteins monografi skulle motsvara hela min *micrantha*, med exemplar från Uleå och från Woroninsk i ryska lappmarken, enligt anteckning i Helsingfors' universitets herbarium en småblommig, nästan glatt, till *E. latifolia* Pursh förd form från nämnda Woroninsk, af hvilken visserligen en del exemplar af prof. Wettstein bestämts till *micrantha*, men hvilken genom hvasspetsiga foder- och skärmbladständer väsentligen skiljes från den bland annat genom korta, trubbiga tänder på foder och skärmblad utmärkte *micrantha*. Här föreligger alltså en sammanblandning af tvänne särskilda former, nemligen *E. micrantha* Brenn., hvilken anträffats i Uleå och Kuivaniemi i Norra Österbotten och i trakten af Brahestad och Gamla Karleby i Mellersta Österbotten, samt den spetstandade formen från Woroninsk, hvilken dessutom anträffats äfven i andra delar af lappmarken och derföre skäligen kunde benämnas *lappnum*, i fall ej det härför olämpliga namnet *bottnica* anses böra tillkomma denna form.

Helsingfors den 30 Maj 1896.

[Till ofvanstående anser jag mig böra tillägga endast några få ord.

Art. 60 mom. 2 i Pariserreglerna af 1867 lyder i den franska upplagan: "Quand il forme double emploi dans les noms de classes ou de genres, ou dans les subdivisions ou espèces du même genre, ou dans les subdivisions de la même espèce"; och i den tyska upplagan: "Wenn er in den Classen- und Gattungsnamen oder in den Unterabtheilungen und Arten derselben Gattung, sowie mit den Unterabtheilungen derselben Art Homonyme bilden würde". Som man ser öfverensstämmar ej BRENNERS öfversättning fullt med den tyska texten, i den han öfversatt "in" med "med". Det kan under

vissa förhållanden blifva en helt olika mening, om man ej öfversätter "dans" (eller "in") med "ibland", "uti", "inom" eller "hos", utan med "med", under den förutsättning att den öfriga texten öfversättes lika i båda fallen.

Min förmodan, att *E. micrantha* REICH. ej ännu är eller blir ett bortglömdt namn, har redan bekräftats af DRUCE, som i en anmälan af WETTSTEINS arbete i Journal of Botany yttrar om *E. gracilis* FR.: "The oldest name which should be accepted, according to our British plan, is *E. micrantha* REICH. Fl. Germ. Exc. 358 (1831—2)."

Utgifvaren af Bot. Not.]

Smärre notiser.

Vetenskapsakademien d. 13 Maj. PROFESSOR CLEVE redogjorde för sina undersökningar öfver arktiska Diatomaceer och omnämnde dervid uppträdandet af Ishafsplankton i Skagerack under Februari. Till införande i Bihanget till handl. antogs en afhandling med titel: Diatoms from Baffins Bay and Davis strait, collected by M. E. NILSSON, examined by P. T. CLEVE.

Den 10 Juni. Till införande i Bihanget till handl. antogs 2 afhandlingar 1:o) Redogörelse för de svenska hydrografiska undersökningarne 1896, Februari, under ledning af G. Ekman, O. Pettersson och A. Wijkander; Femte planktonundersökningen; Vegetabilisk plankton. af prof. P. T. CLEVE; 2:o) Bidrag till kännedomen om Gotlands svampflora, af studeranden TYCHO WESTERGREN. Sekreteraren aflemnade till införande i Öfversigten en uppsats af dr K. O. E. STENSTRÖM, En hieraciologisk exkursion till Femsjö i Småland.

Vetenskaps societeten d. 23 Maj. Prof. Cleve föredrog om studiet af diatomaceerna såsom medel att finna hafsströmmarnes förlopp.

Societas pro fauna et flora fennica. Den 11 April. Prof. SÆLAN föredrog om några anmärkningsvärda växtfynd från södra Karelen.

Ett resestipendium af 100 mk tilldelades stud. A. RANTANIEMI för botaniska studier i Kemi socken.

Till publikation anmäldes: "Lichenes Sibiriae meridionalis, ad Krasnojarsk et Minusinsk annis 1888—92 collecti" af EDV. WAINIO, samt "Havaintoja Suomen *Euphrasia*-lajeista" af A. OSW. KIHLMAN.

Den 2 Maj. Lektor A. J. MELA föredrog om de finska formerna af släktet *Nymphæa*, uppställande härvid den nya arten *N. perversa*.

D:r KIHLMAN refererade sin med stöd af Wettsteins arbeten företagna granskning af de finska *Euphrasiæ*.

Bektor BRENNER gjorde ett meddelande ang. en varietet af *Primula officinalis*.

Den 13 Maj (årsmöte). Rektor BRENNER uttalade sig angående uppfattningen af några *Euphrasia*-former och meddelade notiser om utbredningen af andra arter.

Mag. K. LINDBERG anmälde 3 för floran nya mossor samt föredrog om särskilda växtfynd på Karelska näset.

D:r E. WAINIO förevisade ex. af den för floran nya *Lecidea Boutillei* från Evo i Tavastland.

Rektor A. ARRHENIUS föredrog om formerna af *Alchemilla vulgaris* L. i Finland.

Vetenskaplig forskningsfärd. I slutet af April afreste öfver Baku, Bukhara och Samarkand en finsk vetenskaplig expedition bestående af d:r V. F. BROTHERUS, känd genom sina tidigare resor för utforskandet af floran i Kaukasus och Ryska Lappmarken, samt geologen, mag. K. E. STENROOS, hvarjemte studeranden A. S. CZARNECKI medföljer som tolk och preparator. Afsigten är att använda sommarmånaderna för utforskandet af Ala-tau-bergen omkring sjön Issikul ända till närheten af kinesiska gränsen vid Mussart-passet. Återresan sker öfver Semipalatinsk och Omsk och man hoppas vara tillbaka i Helsingfors i början af September. — Äfven entomologen prof. J. SAHLBERG har för afsigt att under sommaren besöka dessa aflägsna trakter.

Reseanslag i Norge. Assistenten cand. real. H. H. GRAN har erhållit 1,980 kr. för att studera växtfysiologi i Leipzig.

Prof. A. BLYTT har erhållit 200 kr. för att göra samlingar till det botaniska museet i Kristiania, och öfverlärare DYRING 300 kr. för att studera kärlväxtfloran i Nordlands fjälldistrikt.

Resa till Java. D:r E. O. A. NYMAN som erhållit Regnellska botaniska resestipendiet vid Upsala universitet, anträder i höst sin resa till Java.

Professor Auerwalds
(Drahtgitterpressen)
Jerntråds-Pressar,

som i utlandet vunnit så vidsträckt användning, medföra vid växters pressning och torkning följande fördelar framför de vanliga träpressarne:

- 1) Växterna torka på betydligt kortare tid, emedan fuktigheten hastigt afdunstar från *alla* sidor, i synnerhet om pressen upphänges på ett solbelyst ställe.
- 2) Gråpapperet behöfver ej ombytas så ofta utan att likväl växterna mögla eller svartna.
- 3) Pressen är mycket lätt och kan därför medföras på resor.

Pris: 3 kronor pr st.

Säljas i *Karlstad* mot efterkräf endast hos

Nygren & Åhlin.

Hos Frans Svanström & C:o
Stockholm Myntgatan 1.

kan erhållas:

Grått blomprensingspapper format 405×470 mm.	Pris pr ris	3,—
Hvitt	360×445	10,—
Herbariepapper N:o 8, hvit färgton	240×400	4,50
” ” ” 11, blå	285×465	7,75
” ” ” 13, hvit	285×465	9,—

Obs! De båda sistnämnda sorterna användas vid Riksmusei Botaniska afdelning.

Innehåll.

BRENNER, M., Mossor insamlade i Kajana Österbotten och angränsande delar af Norra Österbotten och Norra Karelen, s. 183.

—, Några ord om namnen *Euphrasia tenuis* och *micrantha* och dermed betecknade växtformer, s. 197.

HEMMENDORFF, E., *Scirpus parvulus* Roem et Sch. funnen på Öland s. 172.

KINDBERG, N. C., Om några skandinaviska mossarter, s. 189.

MALME, G. O., Lichenologiska notiser, V., s. 173.

—, Nya bidrag till Södermanlands *Hieracium*-flora, s. 157.
Smärre notiser, s. 202.

Lund, Berlingska Boktryckeri- och Stilgjuteri-Aktiebolaget 18¹/₃ 96.